

ВИСНОВОК

творчого керівника, заслуженого діяча мистецтв України,
професора кафедри хорового диригування Національної музичної академії
України імені П.І.Чайковського
РАДИКА ДМИТРА ВАСИЛЬОВИЧА

та наукового консультанта, кандидата мистецтвознавства, професора
кафедри теорії музики Національної музичної академії
України імені П.І.Чайковського
ЧИЖИК ІРИНИ ОЛЕКСІЇВНИ

на творчий мистецький проєкт та його наукове обґрунтування аспірантки
творчої аспірантури кафедри хорового диригування
Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського
КОВАЛЬ МАРІЇ ВАЛЕРІЇВНИ

на тему:

**« “БОГОРОДИЧНІ ДОГМАТИ” ОЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ:
КОМПЛЕКСНЕ ВИКОНАВСЬКЕ ОПРАЦЮВАННЯ»**

поданий до захисту на здобуття
освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва в галузі знань: 02 «Культура
і мистецтво» за спеціальністю: 025
«Музичне мистецтво»

У процесі роботи над творчим мистецьким проєктом «“Богородичні Догмати” Олександра Кошиця: комплексне виконавське опрацювання» на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва в галузі знань: 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю: 025 «Музичне мистецтво» аспірантка Марія Валеріївна Коваль продемонструвала себе як, творчо обдарована і сформована особистість. У її диригентській діяльності яскраво проявляються такі якості, як глибокий інтелект, чіткий творчий розрахунок, самодисципліна і пристрасть до професії. Аспірантка схильна до наполегливої праці, яка би дозволила виконати найскладніші завдання з кращим результатом. Високий рівень фахової підготовки, диригентська майстерність М. Коваль стали запорукою успішного виявлення та розкриття композиторського задуму, адекватного розуміння музичної форми творів, які виконуються, і правильного прочитання їх основної ідеї та образу. Завдяки цим якостям Марія Коваль свого часу стала професійним та затребуваним хормейстером, зокрема з 2017 року вона працює керівником хору та вокального ансамблю молодших класів, згодом керівником ансамблю «Inspiratio» у Київській дитячій музичній школі №14 імені Юрія Щуровського. З 2019 року Марія Коваль є хормейстером, а з 2020 художнім керівником Хору хлопчиків та юнаків Київської середньої спеціальної музичної школи-інтернат імені Миколи Віталійовича Лисенка (Київська Десятирічка), нині Київський державний музичний ліцей імені Миколи Віталійовича Лисенка. Також вона працює регентом Святкового хору,

Аматорського хору, Дитячого хору в Пантелеймонівському храмі м.Києва, займається концертною і благодійною діяльністю на підтримку ЗСУ та онкохворих дітей.

Вибір тематики творчого мистецького проєкту М. Коваль тісно пов'язаний з її виконавськими і, навіть, науковими пріоритетами, зумовлюється актуальністю порушених проблем, що пов'язані з необхідністю повернення Україні її власної історії музики. Тож у науковому обґрунтуванні творчого проєкту обрано і відповідний об'єкт дослідження: художній твір Олександра Кошиця «Богородичні Догмати». Завдяки багатому диригентському досвіду як музиканта та фундаментальній творчій і науковій підготовці, даний цикл отримав розгорнуте комплексне осмислення не лише з виконавсько-інтерпретаційних сторін, а ще й крізь призму дуже важливої та актуальної наукової проблеми — особливості роботи О. Кошиця з монодичним першоджерелом у створенні єдиного цілого.

У науковому обґрунтуванні Марією Коваль розкриваються питання внутрішньої будови та улаштування Богородичних догматиків знаменного розспіву, оскільки саме воно було першоосною для циклу О. Кошиця, досліджується поспівкова організація всередині піснеспівів, а також описуються фундаментальні засади улаштування музичної форми монодичних догматиків. Далі ці принципи перенесені на композиторську практику О. Кошиця і ґрунтовно описані вже в контексті організації, у його «Богородичних Догматах», єдиного цілого. Багатогранні, ґрунтовні та ретельні пошуки, зацікавленість проблематикою дали змогу науково осмислити важливі аспекти, пов'язані з вищезазначеним комплексом питань і, в підсумку, створити цілісну модель виконавської інтерпретації, а також теоретично дослідити монодичні піснеспіви першоджерела.

Дослідницька складова творчого мистецького проєкту М. Коваль відповідає всім вимогам до науково-творчої роботи такого жанру. Більше того, саме наукова її частина перевищує ці вимоги, наближаючись до рівня повноцінної дисертації.

Праця містить анотації українською та англійською мовами, вступ, два розділи, висновки, список використаної літератури (101 позиція, з них 12 – джерела німецькою та англійською мовами) і п'ять додатків. Загальний обсяг роботи становить 239 сторінки, з них основного тексту — 154 сторінки.

У вступі сформульовано об'єкт, предмет, мету і завдання роботи, а також обґрунтовано актуальність і новизну досліджуваної тематики.

У першому розділі розглянуто закономірності внутрішнього улаштування Богородичних догматиків знаменного розспіву, охарактеризовано їх духовний зміст, призначення та функцію у богослужінні, а також значення та властивості як елемента канонічної системи богослужбових піснеспівів.

У другому розділі фокус уваги зосереджено на особливостях циклу «Богородичні Догмати» О. Кошиця, відповідно до теоретичного та практичного аспектів змісту проєкту, розкрито принципи роботи композитора з піснеспівами першоджерела, в тому числі і рівень збереженості оригіналу, досліджено властивості фактури, синтаксису

кожного з Догматів і виведено виконавсько-інтерпретаційну модель циклу, що передбачає вирішення п'яти великих задач: аналіз вербального тексту; опрацювання мелодії першоджерела, яка є основою в кожному з піснеспівів; опрацювання специфічної техніки потовщення голосів як провідного елемента оформлення фактури; повне опрацювання хорової фактури та всіх необхідних виконавських завдань у межах кожної з виокремлених невеликих структур форми і, нарешті, — об'єднання структурних одиниць форми в єдине ціле засобами динаміки.

У висновках узагальнено результати дослідження.

Наукове обґрунтування творчого проекту виконано на високому професійному рівні. За змістом воно є завершеною кваліфікаційною науковою працею, рівень якої значно перевищує установлені вимоги для подібних обґрунтувань. Авторка дотрималась всіх чинних вимог щодо її оформлення, визначила і обґрунтувала актуальність, окреслила ступінь розробки проблеми, розкрила об'єкт та предмет дослідження, визначила його наукову новизну і практичне значення, виконала усі завдання і досягла мети наукового обґрунтування.

Робота має практичну цінність і як лекційний матеріал у викладанні навчальних курсів з історії української музики, поліфонії, історії хорової літератури, аналізу музичних творів. Її положення й здобутки практичного досвіду можуть використовуватися іншими диригентами при підготовці до концертного виконання циклу «Богородичні Догмати» О. Кошиця. Описана аналітична модель пропонує ряд нових термінів і понять, які претендують на інноваційність і, при цьому, створюють понятійний апарат для аналізу саме монодичних богослужбових піснеспівів.

У межах підготовки творчого-мистецького проекту «“Богородичні Догмати” Олександра Кошиця: комплексне виконавське опрацювання» на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва, 21 грудня, 2023 року відбувся концерт. У Києві, в Кірсі святої Катерини, в рамках сольного ювілейного концерту до 90-річчя заснування КДМЛ ім. М. В. Лисенка та до 55-річчя заснування Хору хлопчиків та юнаків КДМЛ ім. М. В. Лисенка, за участі Хору хлопчиків та юнаків Київського державного музичного ліцею ім. М. В. Лисенка — виконано повністю цикл «Догмати знаменного розспіву» Олександра Кошиця. Виконавська інтерпретація циклу саме дитячим хором, з залученням дискантів, а не сопрано, цілком можливо, є першою в світі (принаймні про інші аналогічні — нічого не відомо).

Аспірантка М. Коваль повністю виконала і науковий план роботи, опублікувавши за темою дослідження дві статті у фахових наукових виданнях, затверджених ДАК МОН України для галузі «Мистецтвознавство»:

1. Коваль М. В. Першоджерело в «Богородичних Догматах» Олександра Кошиця: модель музично-теоретичного аналізу // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчен. Випуск №74 / Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка. Дрогобич : Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка, 2024. С. 166-173;

2. Коваль М. В. Монодичне першоджерело «Богородичних Догматів» Олександра Кошиця: підсумки музично-теоретичного дослідження // Вісник НАКККіМ №2. Київ : НАКККіМ, 2024. С. 303-310.

У межах апробації відбувся і виступ на трьох всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях. Теми доповідей:

1. Коваль М. В. Монодичне першоджерело у багатоголосних догматиках Києво-Печерської співацької традиції : доповідь. XXII Міжнародна науково-практична конференція «Молоді музикознавці». У рамках IV Міжнародного науково-творчого проекту «Музична культура сучасності: від наукового осмислення до репрезентації» / Київ. муніц. акад. муз. ім. Р. М. Глієра (10–12 січня 2022 року, Київ). Київ, 2022.

2. Коваль М. В. Богородичні Догматики Олександра Кошиця: опрацювання у духовному музичному творі монодичного першоджерела: доповідь. Міжнародні герасимовські читання – 2024: «Musica Antiqua & Nova: контексти, сенси, втілення». Науково-практична онлайн конференція / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського (09–11 квітня 2024 року, Київ). Київ, 2024.

3. Коваль М. В. Особливості першоджерела «Богородичних Догматів» Олександра Кошиця: сучасний виконавський погляд: доповідь. Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасна музика від акустики до електроакустики: теорія та практика» / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського (26–27 квітня 2024 року, Київ). Київ, 2024.

Отже, враховуючи зазначені актуальність, наукову новизну, практичну цінність і перспективність теми, вважаємо, що науково-дослідницька і творча складові проекту «“Богородичні Догмати” Олександра Кошиця: комплексне виконавське опрацювання» Марії Валеріївни Коваль виконані на високому професійному рівні. Творчий мистецький проєкт Марії Валеріївни Коваль відповідає вимогам МОН України та може бути рекомендованим до захисту в спеціалізованій разовій раді на присудження ступеню доктора мистецтва за спеціальність 025 «Музичне мистецтво».

Творчий керівник
Заслужений діяч мистецтв України,
професор кафедри хорового диригування
Національної музичної академії України
імені П.І.Чайковського

Дмитро Радик

Науковий консультант
кандидат мистецтвознавства,
професор кафедри теорії музики
Національної музичної академії України
імені П.І.Чайковського

Ірина Чижик

